

Усмішка (скорочено)

Рей Бредбері

Рано-вранці вже вишукалась черга з чоловіків, що хотіли... плюнути в картину в центрі майдану. Серед усіх був і хлопчик Том. Він постійно розпитував чоловіків. А чи правда, що вона усміхається? А чи правда, що їй чотириста років? І що вона зроблена з фарби та полотна...

"Тут уся справа в ненависті до усього, що пов'язане з минулим, — пояснював Грігсбі. — Людина ненавидить те, що її занапастило, що їй життя поламало". "А чи є хоч хто-небудь чи що-небудь, чого ми б не ненавиділи?" — питав Том.

Чоловік погодився. Потім пригадав свята, на які знищували те, що ненавиділи. "Найкраще, — мовив Грігсбі, — було того разу, коли громили завод, який ще намагався виробляти літаки. Ну й потішили ж ми душу! А потім знайшли друкарню та склад боєприпасів — і висадили їх у повітря разом!"

Та ось один з черги промовив, що колись знайдеться людина, яка підлатає цивілізацію. Людина, в якій душа горнеться до гарного.

По кутках обгородженого майданчика стало четверо поліцаїв — вони повинні були стежити за тим, щоб не кидали каміння. "Це для того, — пояснив Грігсбі, — щоб кожному випало плюнути разок".

Том завмер перед картиною, дивлячись на неї. У хлопчиська пересохло в роті. Жінка на картині посміхалася таємничо-сумовито, і Том відчував, як б'ється його серце, а у вухах неначе лунала музика.

"Вона гарна", — мовив він. А потім тихо спитав, як її звати. Йому відповіли, що, здається, "Монна Ліза". Влада постановила, що сьогодні опівдні портрет на майдані буде віддано в руки тутешніх мешканців, аби вони могли взяти участь у знищенні...

Том і отямитися не встиг, як натовп, гукаючи, штовхаючись, борсаючись, поніс його до картини. Почувся різкий звук полотна, що рветься... Поліцаї кинулися навікача. Натовп вив, і руки дзьобали портрет, наче голодні птахи. А Том стояв осторонь і притискав до грудей шматочок полотна.

Додому він повернувся лише ввечері. Цієї ночі весь світ спав, осяяний місяцем. А на Томовій долоні лежала Усмішка. Він дивився на неї у білім світлі, яке падало з опівнічного неба, і тихо повторював про себе, знову й знову: "Усмішка, чарівна усмішка..."

За годину він усе ще бачив її, навіть після того, як обережно склав та заховав. Він заплющив очі, і знову у темряві перед ним — Усмішка. Лагідна, щира, вона була там і тоді, коли він заснув, а світ охопила німа тиша, і місяць плив у холоднім небі спочатку вгору, потім униз, назустріч ранку.

Коментар

Важкі часи: війна, тяжкі випробування, голод та інші лиха часто роблять людей жорстокими та черствими. Вони втрачають віру у добрі часи, втрачають здатність

бачити та розуміти прекрасне. Саме так трапилося з героями оповідання Бредбері.

Та не в усіх людей душа повністю кам'яніє. Давно відомо, що серця дітей більше відкриті для добра й краси, ніж серця дорослих. Можливо тому, що на долю дітей ще не встигло випасти стільки нещастя та втрат? Можливо.

Але, все-таки це не виправдання. Бо, якщо людина втрачає почуття прекрасного, якщо її не хвилюють такі цінності, як витвори високого мистецтва, церковні реліквії тощо, то така людина втрачає саму себе.

Саме тому, через серце маленького хлопчика Тома, автор намагався показати світу дорослих, що колись все зміниться на краще. Що краса, усмішка насправді врятовують світ.

І виникне органічна цивілізація, "така, щоб люди могли жити мирно". І бачити красу.